

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора

Глазунової Олени Григорівни

на дисертацію **Киви Владислава Юрійовича**

«Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки»

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок із планами відповідних галузей науки

Приєднання України до європейського освітнього простору, зміни в законодавчій базі з проблеми розвитку вітчизняної системи освіти, а власне необхідність приведення формату системи військової освіти до відповідних вимог сьогодення в рамках сучасної військово-професійної підготовки військовослужбовців країн НАТО та інші проблемні питання потребують суттєвих змін у системі військової освіти, як однієї з головних елементів сталого розвитку військового сектору держави в інформаційному суспільстві. Відповідно, одним із головних чинників реформування системи військової освіти є інформаційне суспільство та його інформаційні продукти, які стимулюють, а іноді змушують цілеспрямовано формувати і розвивати інформаційно-комунікаційну компетентність (ІКК) суб'єктів військової освіти, зокрема викладачів ВВНЗ і запроваджувати інформаційні технології і засоби навчання в їх науково-педагогічну діяльність. Відповідно, постає проблема щодо здатності викладачів системи військової освіти до застосування сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у своїй науково-педагогічній діяльності та своєму професійному розвитку, тобто розвитку їх інформаційно-комунікаційної компетентності.

Таким чином, є підстави стверджувати, що дисертація В. Ю. Киви має чіткі ознаки актуальності, які полягають:

по-перше, у зверненні дисертанта до важливої і затребуваної нині проблеми на державному рівні – інформатизації сектору оборони та безпеки

України;

по-друге, актуалізації проблеми розвитку ІКК викладачів системи військової освіти та обґрунтування відповідних педагогічних умов її розвитку в дистанційній формі навчання, яка показала свою життєздатність на всіх рівнях освіти в умовах пандемії;

по-третє, у тому, що дисертанту вдалося вперше розробити та експериментально перевірити результативність впровадження в освітній процес професійно-орієнтованої моделі розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання.

Тема дисертації входить до плану науково-дослідної роботи Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського «Обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення системи дистанційного навчання Збройних Сил України» (державний реєстраційний номер 0018U005049), що відповідає вимогам до написання дисертацій.

2. Нові факти, одержані здобувачем

Наголосимо, що переконливому обґрунтуванню дисертантом актуальності і новизни результатів дослідження сприяли визначення ступеню дослідженості проблеми, а також ретельно та системно виконаний аналіз особливостей розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання у педагогічній теорії та практиці, що представлено у першому розділі дисертації.

До теоретичного здобутку дисертанта, який водночас має ознаки наукової новизни, відносимо визначення й авторське обґрунтування дисертантом ІКК викладачів системи військової освіти, як динамічну професійну здатність викладачів системи військової освіти до системного та контекстного застосування ІКТ у науково-педагогічній діяльності, яка виразняється в інтегральній єдності ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, інформаційно-технологічного, праксеологічного та суб'єктного компонентів.

Крім того, дисертантом запропоновані критерії та показники

діагностування розвиненості ІКК викладачів системи військової освіти згідно з вимогами компетентнісного та суб'єктно-діяльнісного методологічних підходів.

Ці критерії дають можливість контекстно та міжпредметно діагностувати розвиненість їх ІКК, оскільки вони її оцінюють системно, а також враховувати специфіку професійно-педагогічної діяльності викладачів системи військової освіти в процесі викладання військово-спеціальних дисциплін.

Вважаємо, що вдало сформований структурний каркас дисертації уможливив переконливе і різнобічне розкриття обраної для вивчення наукового завдання, чому сприяло також використання комплексу адекватних дослідницьких методів, які зазначені у підрозділі 2.1 дисертації.

3. Значення отриманих автором результатів для педагогічної науки і практики

Варто зазначити практичну цінність роботи, що полягає у створенні спеціалізованого дистанційного курсу «Інформаційно-комунікаційні технології у науково-педагогічній діяльності викладачів» відповідно до авторської навчальної план-програми, розробленого з метою розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання. Найголовніше те, що вони впровадженні в систему військової освіти.

Практичне значення наукового доробку В.Ю. Киви також підтверджено упровадженням результатів дослідження у наукову та освітню діяльність 7-ми закладів вищої освіти України, про що є відповідні акти впровадження.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні

Дослідження побудоване на солідній джерельній базі, яку дисертант типологізував і систематизував. Вивчення такого значного масиву джерел дало автору підстави для формулювання обґрунтованих наукових висновків, що засвідчили достатню методологічну та дослідницьку культуру дисертанта як дослідника. Сукупність задіяних і проаналізованих дисертантом джерел

свідчить водночас про глибину проведеного дослідження.

Досягненню поставленої мети та вирішенню поставлених перед дослідженням завдань слугував комплекс взаємопов'язаних методів як загальнонаукових, так і емпіричних та статистичних.

5. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура дисертації В. Ю. Киви логічна, послідовна та взаємозумовлена, тобто виконання одного завдання сприяє успішному вирішенню дослідницького завдання. Дисертантом повністю виконано всі завдання дослідження і різнобічно проаналізовано проблему дослідження та представлено його теоретико-експериментальне розв'язання. У дисертації виважено й коректно сформульовано науковий апарат, визначено наукову новизну, обґрунтовано практичне значення роботи.

Загалом робота має цілісний, завершений теоретико-експериментальний характер самостійного оригінального наукового дослідження, яке робить відповідний внесок у розвиток педагогічної науки і практики, а також і професійну педагогіку.

6. Найбільш суттєві результати дослідження

Найбільш суттєвими результатами дисертаційного дослідження, особисто одержаними дисертантом, можна вважати такі:

по-перше, дисертантом проаналізовано стан дослідженості проблеми розвитку ІКК фахівців у науково-педагогічній практиці на основі інформаційного, компетентнісного, суб'єктно-діяльнісного, андрагогічного та контекстного методологічних підходів та обґрунтовано сутність і структуру базового поняття «ІКК викладачів системи військової освіти»;

по-друге, обґрунтовано сутнісні характеристики таких компонентів ІКК викладачів системи військової освіти – ціннісно-мотиваційного; інтелектуального; інформаційно-технологічного; праксеологічного; суб'єктного; обґрунтовано та експериментально перевірено професійно-орієнтовану модель розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання. Основними її блоками є концептуальний;

змістовний; суб'єктний; методичний; діагностувально-результативний; розроблено методику та надано методичні рекомендації щодо розвитку ІКК викладачів системи військової у процесі дистанційного навчання за такими основними етапами методики: ціннісно-мотиваційний; розвивальний; завершальний; основу реалізації методики склав дистанційний курс «Інформаційно-комунікаційні технології у науково-педагогічній діяльності викладачів» відповідно до авторської навчальної план-програми;

по-третє, розроблено критерії та показники діагностування розвиненості ІКК викладачів системи військової освіти; зокрема, такі: ціннісно-мотиваційний; когнітивний; технологічний; функціональний; рефлексивний.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. Автор запропонував визначення та структуру ІКК викладачів (с.52-54), яка складається з 5 функціональних компонентів: ціннісно-мотиваційного, інтелектуального, інформаційно-технологічного, праксеологічного та суб'єктного. Проте, крім характеристики кожного компоненту доцільно навести більш глибоке обґрунтування визначених здатностей в контексті організації дистанційного навчання в системі військової освіти(СВО) з визначенням відповідних показників.

2. У п.1.3. не достатньо чітко обґрунтовано рівні сформованості ІКК викладачів та змістовно-методичну базу для їх визначення за відповідними структурними компонентами на констатувальному етапі експерименту, а також методики суб'єктивного та реального оцінювання щодо рівнів сформованості.

3. Обґрунтовуючи модель розвитку ІКК викладачів системи військової освіти автор дослідження досить поверхово характеризує кожний блок, не достатньо аналізує та демонструє взаємозалежності між компонентами блоків моделі, наприклад, яким чином навчальна програма авторського дистанційного курсу “Інформаційно-комунікаційні технології у науково-педагогічній діяльності викладачів” співвідноситься зі структурними компонентами ІКК.

4. Авторську методику розвитку ІКК викладачів системи військової освіти доцільно розглянути з точки зору застосування методів змішаного та перевернутого навчання, демонстрування змістовних прикладів її реалізації, аналізу та класифікації інструментів для дистанційного навчання, а також доповнити перелік засобів навчання – інструментами для спільної роботи слухачів при виконанні практичних завдань, наприклад при груповому моделюванні.

5. У підрозділі «Критерії діагностування розвиненості інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання» необхідно було показати більш чітко окремі показники та обґрунтувати їх необхідність власне викладачам системи військової освіти. Поза увагою автора залишилося питання оцінювання валідності запропонованих анкет та тестів для визначення рівнів розвиненості ІКК викладачів СВО.

8. Повнота викладення результатів дисертації в опублікованих працях

Результати наукового дослідження Киви В. Ю. стали надбанням наукової спільноти шляхом доповідей на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях. Результати дослідження висвітлено в 14 публікаціях (із них 4 – у співавторстві), серед яких: 5 статей у наукових фахових періодичних педагогічних виданнях України (5 – у наукометричних виданнях, з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі **Web of Science**); 2 – в періодичних наукових виданнях закордонних держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу (з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі **Scopus** та **Web of Science**); 7 – у збірниках тез доповідей на наукових конференціях, семінарах і форумах України (з яких 1 – у міжнародній наукометричній базі **Scopus**).

9. Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації

Дисертація Киви В. Ю. оформлені відповідно до чинних вимог до такого рівня робіт. Висновки до розділів та загальні висновки з дослідження

виважені, цілісні, комплексно й концентровано виявляють авторську позицію й високий рівень узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу. Додатки представляють ґрунтовне опрацювання нормативного й статистичного матеріалу і можуть вважатися окремим результатом дослідницької роботи. Зміст анотації повністю дає можливість отримати системну інформацію про дисертацію.

10. Загальний висновок

Аналіз дисертації В.Ю. Киви на тему «Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання» засвідчує, що вона є актуальною, завершеною, цілісною і самостійною теоретико-експериментальною роботою, яка має високу наукову новизну та практичне значення.

У науковій роботі отримано науково обґрунтовані результати, які дали змогу автору здійснити комплексне вирішення важливого актуального наукового завдання, що полягало у розвитку ІКК викладачів системи військової освіти у процесі дистанційного навчання.

Дисертаційна робота відповідає за своїм змістом, рівнем новизни, практичним значенням одержаних результатів встановленим вимогам «Порядком проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, а її автор – Кива Владислав Юрійович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 01 – «Освіта/Педагогіка» за спеціальністю 011 – «Освітні, педагогічні науки». Порухень академічної доброчесності не виявлено.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету інформаційних технологій
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

О. Г. Глазунова

«22» жовтня 2020 року

